

Nedleggelsen av Ullevål sykehus - et identitetstap?

Debatt

Thomas Thiis-Evensen,
professor emeritus,
Arkitektthøgskolen
i Oslo

Ullevål skal nedlegges som sykehus og driften skal flyttes til et utvidet Rikshospital på Gaustad. Hittil har debatten for eller imot bare handlet om rasjonelle argumenter som samlokalisering, fortetning og pengebruk.

- Medisinere som er for en samlokalisering av alle funksjonene på Gaustad, argumenterer med pasientsikkerhet: Korte avstander gir raskere behandling enn å måtte fraktes til sentrum for en spesiellidelse.

- Medisinerne mot samlokalisering argumenterer med det samme, først og fremst fordi eksisterende fagmiljø for akuttmedisin splittes opp, et miljø som må ligge nær sentrum i tilfelle terror.

- Planleggere som er for fortetning med høyhus, argumenterer med effektivitet - man kan bruke heis istedenfor lange korridorer.

- Planleggere mot fortetning hevder at høyhus bare er et vikarierende motiv for at tomten rett og slett er for liten. Ullevål, derimot, har en dyp og flat tomt med plass til ekspansjon både for lavere og høyere bebyggelse.

- Økonomer som er for en fortetning, hevder det er milliarder billigere å rive og bygge nytt fremfor å flikke på noe gammelt.

- Økonomer mot fortetning hevder at en trinnvis fornyelse er milliarder billigere.

Bakteppet

Striden er opprivende, og der står vi andre som ikke er spesialister og vet ikke hva vi skal tro. Men vi gjenkjenner de samme argumentene fra samfunnet rundt oss. Da heter de sentralisering, byråkratisering og alt nytt er best.

Tiltagende *sentralisering* av samfunnsfunksjonene som sykehus, politi og administrasjon ser vi er blitt et hett politisk tema. For eller imot, men påstanden har i alle fall ført til omfattende forskyvninger i det etablerte partimønsteret.

Det samme med den tiltagende *byråkratiseringen*. «Politikerne har abdisert og fagfolkene er blitt marginalisert», uttalte Jan Bøhler (Ap). Han traff spikeren på hodet. Et sammensveiset helsepersonell som representerte 20.000 leger og sykepleiere gikk alle til opprør mot nedleggelse av Ullevål. Det førte riktignok til at sjefsbyråkraten måtte gå, men det kommer nok snart en ny av samme sort.

At «alt nytt er best» argumenteres med at det ikke er regningsvarende (merk ordet) hverken å beholde, bearbeide eller videreføre eksisterende bygningsmasser.

Denne antihistoriske grunnholdningen har i Oslo de siste årene gitt seg konkrete utslag. Ti av våre mest meningsbærende monumentalbygg står snart fraflyttet og tomme uten at man aner hva de skal brukes til:

Bildet viser det planlagte nye Gaustad sykehus sett fra vest.

LO Oslo, Oslo legeforening, Fagforbundet Oslo, Aker sykehus Venner, Redd Ullevål sykehus, Helsetjenesteaksjonen, Den norske Jordmorforening, Psykologforeningen OUS og Folkebevegelsen for lokalsykehusene arrangerte demonstrasjon i februar. Rundt 500 møtte opp.

Foto: Terje Bendiksby / NTB scanpix

Det anes en murrende motstand mot denne utviklingen blant alle oss som går i gatene

”

Victoria terrasse, Deichmanske bibliotek, Krigsskolen, Nasjonalgalleriet, NRK på Marienlyst. Og nå altså også Ullevål sykehus.

I tillegg til at koaguleringen av svære blokker på Gaustad vil føre til delvis rivning av det nåværende Rikshospitalet med sin gjennomtenkte forplass, tårn og indre kunstgate. For ikke å snakke om det gamle asylanlegget fra 1855, som nærmest vil bli skjult og bygget inne - til Riksantikvarens sterke protester.

Hvorfor motstand?

Det anes en murrende motstand mot denne utviklingen blant alle oss som går i gatene. Hvorfor skal disse våre fineste fellesbygg plutselig ha mistet all sin betydning?

For det er ikke bare dem med *brukerinteresse* som reagerer. Det var slett ikke bare leger og sykepleiere blant de nær 3000 som slo ring om Ullevåltårnet for kort tid siden. Eller bare kunstinteresserte som fylte gatene rundt Nasjonalgalleriet i protest.

Heller ikke kan murringen forklares med bare *estetiske* argumenter. Selv om frykten nok er velbegrunnet for hva som nok vil komme i stedet: Blokker og høyhus i ruter og grå betong, gjerne piffet opp med noen skrå diagonaler i glass.

Heller ikke kan bare *historiske* argumenter forklare skepsisen. For det er tydeligvis ikke avgjørende å kjenne til fortidens begrunnelser for hvorfor disse byggene ser ut som de gjør.

Som at Deichman ser ut som et tempel for å gi assosiasjoner til Athen som kunnskapens vugge, der det skrevne var selve kilden til innsikt. Eller at Ullevål sykehus ser ut som det gjør fordi arkitekturen er kopi av bysantinsk kloster fra 500-tallet som på 1800-tallet ble gjenopptatt som modell for sykehusbygg.

Slik som det høye inngangstårnet som skulle gi assosiasjoner til klosterens kapell, og de gule veggene med de røde stripene som avspeilte den bysantinske byggemåten. Mens de bakenforliggende kvartalene skulle gi tankeflukt til klostergårdene.

Fellesskapets verdighet

Allikevel er skepsisen til nedleggelsen nærmest instinktiv. Det avgjørende er nemlig ikke at du har vært inne i dem, brukt dem eller vet noe om dem. Det avgjørende er at *de er der*. Som tilstedeværende fortellinger om fellesfunksjonenes viktighet i det offentlige rom.

Derfor å skrote dem ut fra bare rasjonelle argumenter - argumenter som det dessuten er rykende uenighet om - vil kunne oppleves som et angrep på selve fellesskapets verdighet.

Slik handler protestene mot nedleggelsen av Ullevål sykehus egentlig om *symbolenes* makt. Som fenomen helt irrasjonelt altså, men tidvis med så kraftige vindstyrke at regimer er blitt styrtet og direktører må gå. Av tilsvarende art som folket i Makedonia som i flere tiår har kjempet seg til blods for å beholde noe så abstrakt som nasjonens navn.

For på samme måte som ordet *monument* i monumentalbygg betyr at de skal «minne om» sine funksjoner, vil det å umyndiggjøre dem være å frata oss symboler som gir fellesskapet identitet.